Pandemi ve Siyaset Bilimi

Politikalar, Uygulamalar ve Tartışmalar

Editörler
Dr. Emrah ATAR
Prof. Dr. Önder KUTLU

ÇİZGİ KİTABEVİ

PANDEMİ ve SİYASET BİLİMİ

POLİTİKALAR, UYGULAMALAR VE TARTIŞMALAR

Editörler
Dr. Emrah ATAR
Prof. Dr. Önder KUTLU

Yazarlar:
Prof. Dr. Önder KUTLU
Doç. Dr. Emrah AKYÜZ
Doç. Dr. Esmeray ALACADAĞLI
Doç. Dr. Yasemin MAMUR IŞIKÇI
Dr. Abdullah BAYCAR
Dr. Emrah ATAR
Dr. Etem ÇÜRÜK
Dr. Gökhan ZENGİN
Dr. İlhan BİLİCİ
Dr. Yunus Emre BİLGİLİ
Arş. Gör. Yunus USTA
Doktor Adayı Hamdullah BAYCAR

PANDEMİ ve SİYASET BİLİMİ

POLİTİKALAR, UYGULAMALAR VE TARTIŞMALAR

Editörler
Dr. Emrah ATAR
Prof. Dr. Önder KUTLU

ÇİZGİ KİTABEVİ

Çizgi Kitabevi Yayınları: 1412
Yönetim

©Çizgi Kitabevi
Ekim 2022

ISBN: 978-605-196-884-1
Yayıncı Sertifika No:52493

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
- Cataloging in Publication Data (CIP) -
Editörler
ATAR, Emrah | KUTLU, Önder
PANDEMİ ve SİYASET BİLİMİ
POLİTİKALAR, UYGULAMALAR VE TARTIŞMALAR

Anahtar Kavramlar
Key Concepts
Kamu Yönetimi, Kamu Politikası, Siyaset Bilimi
Public Administration, Public Policy, Political Science

Baskıya Hazırlık: Çizgi Kitabevi Yayınları
Tel: 0332 353 62 65- 66

Baskı: Sebat Ofset
Sertifika No: 46039

ÇİZGİ KİTABEVİ

Sahibiata Mah. | Alemdar Mah.
M. Muzaffer Cad. No:41/1 | Çatalçeşme Sk. No:42/2
Meram/**Konya** | Cağaloğlu/**İstanbul**
(0332) 353 62 65 - 66 | (0212) 514 82 93

www.cizgikitabevi.com
/ cizgikitabevi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....7

COVID-19 ve SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ALANLARINDA DEĞİŞİM 11
Prof. Dr. Önder KUTLU

PANDEMİ ve İNSAN HAKLARI.....37
Doç. Dr. Emrah AKYÜZ

KÜRESEL SALGINA KÜRESEL YÖNETİŞİM: COVID-19 ve KORUMA SORUMLULUĞU SİYASETİ.....55
Dr. Öğretim Üyesi İlhan BİLİCİ

PANDEMİ KAYNAKLI YOKSULLUK: DÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE 77
Doç. Dr. Yasemin MAMUR IŞIKÇI
Doç. Dr. Esmeray ALACADAĞLI

FIRSATLAR ve TEHDİTLER KISKACINDA TURİZM TÜRLERİNİN COVID-19
SALGININDAN ETKİLENME DURUMU 105
Dr. Öğretim Üyesi Abdullah BAYCAR

COVID-19 SALGINI KARŞISINDA KENTSEL POLİTİKALAR ve
KENTSEL DİRENÇLİLİK ÇERÇEVESİNDEN DENEYİMLER 127
Dr. Öğretim Üyesi Gökhan ZENGİN

PANDEMİ ve ÇEVRE POLİTİKALARI 159
Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Yunus BİLGİLİ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ve COVID-19: REALİZM ve KÜRESEL SALGIN.....181
Doktor Adayı Hamdullah BAYCAR
Dr. Öğretim Üyesi Emrah ATAR

COVID-19 SÜRECİNDE KAMUDA BÜYÜK VERİNİN ROLÜ ÜZERİNE 199
Arş. Gör. Yunus USTA

PANDEMİ, SAĞLIK POLİTİKALARI ve FİZİKSEL YAŞAM 219
Dr. Öğretim Üyesi Etem ÇÜRÜK

YAZARLAR HAKKINDA.....243

ÖNSÖZ

2019 yılı Aralık ayında ilk kez Çin'de ortaya çıkan ve tüm dünyayı kasıp, kavuran Covid-19 pandemisi siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanını çok ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecine sokmuştur. 2020 yılının başlarından itibaren Güney Kore ve İran gibi ülkelerde görülmeye başlanan, arkasından Avrupa, Amerika ve tüm dünyaya yayılan salgın alana dair yeni tartışmaları gündeme getirmiş, kavramlar, aktörler ve yaklaşımlar bağlamında o zamana kadar bir biçimde oluşturulmuş olan uzlaşıyı tersyüz etmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde pandemi, yani birden fazla ülke ve kıtada baş gösteren, etkilerini küresel düzeyde hissettiren bir salgın olarak ilan edilmesiyle tehdidin boyutları ve ciddiyeti ortaya çıkmış, salgına karşı küresel çapta tedbir alınması yönünde bir eğilim ortaya çıkmıştır. Küresel etkileri nedeniyle yine küresel çapta faaliyet sürdüren sağlık alanındaki bir örgütün belirleyici rolü, ulusal sistemler tarafından dikkate alınmak zorunda kalınmıştır. Pandemiyi küçümseyen, boyutlarını ve etkilerini farklı değerlendiren ülkeler, sistemler ve insanlar ayrımcılığa maruz bırakılmışlardır.

1980'li yıllardan itibaren her geçen gün etkilerini arttırarak devam ettiren küreselleşme ve bölgesel, küresel entegrasyon hareketleri, milyarların mobilize olduğu turizm, eğitim, ihtiyari-zorunlu göçler ve emek ve sermayenin dolaşıma sokulduğu günümüz ekonomik ve sosyal birliktelikleri nede-

niyle pandemi toplumlarda ve ulusal sistemlerde oldukça derin yaralar açtı. ABD'de 2007 yılında başlayan, akabinde Avrupa'ya sıçrayan mali krizden beri ağır-aksak biçimde istikrara kavuşturulmaya çalışılan ekonomik dengeler yepyeni bir teste maruz bırakılmışlardır. Karşılıklı bağımlılık ilkesi çerçevesinde neredeyse herkesin herkesle ekonomik, sosyal, hukuki veya askeri ilişkiler geliştirdiği bir çağda, hele de ileri derecede uzmanlaşarak işbirliği yaptığı bir dönemde pandemi sadece sağlık ya da ekonomi alanında etki meydana getirmekle kalmadı, sosyal ilişkileri ve etkileşimi, kamu politikalarını, siyasal değişkenlere ilişkin tercihleri ve genel manada kamusal alanı etkiledi.

Etkilenen kamusal alan içinde yer alan çeşitli değişkenler ve tercihler pandemi döneminde ve takip eden zaman diliminde etkilerini ortaya koymaya devam edecek. Bugün siyaset bilimi ve kamu yönetimi yine bir dönüm noktasında, yine bir karar verme aşamasında; aynen 1929-30, 1973-74 ve 2000'lerde olduğu gibi. Bu değişim ve dönüşüm baskısını sağlıklı biçimde ele alıp, değerlendirebilen, akabinde gerekli mekanizmaları geliştirebilen ülkeler ve sistemler yeni dönemde öncü rol üstlenebilecekler. Pandeminin hız kestiği 2021 yılı ortalarından itibaren ulusal aktörler ve uluslararası çevreler yeni bir arayışın içine girdiler. Önceki sistem ve araçlarla yeni dönemde yol alınamayacağı bir biçimde anlaşıldı.

Aktörler post-pandemi dönemde yeni ve oldukça kökten kararlar verme zorunluluğu ile baş başa kaldılar: Alışılagelmiş mekanizmalar yerine yeni araçlar ve politikalar geliştirmek. Bilgi, iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler bu tercihler yönlendirmede oldukça etkili oldu. Bireyler ve gruplar online/sanal mecralar aracılığıyla oldukça hızlı ve etkili kararlar alabilir hale geldiler. Ancak, bu alan da risklerden ve tehditlerden arınmış değil. Bilgi güvenliği ve verinin depolanması, işlenmesi ve korunması bakımlarından çok daha riskli bir döneme girildi.

Yaklaşık bir yıl önce, tam da arayış döneminin başlarında gündeme gelen bu akademik eser, kolektif bir emeğin mahsulü olarak ortaya çıktı. Alanında son derece yetkin akademisyen ve araştırmacılar yeni yeni gündeme gelen konuları ele almak suretiyle, çeşitli kamu politikası başlıkları bakımından değerlendirmelerini ortaya koydular. Çalışma bir arayış içinde olan uygulayıcılara, gidişatı anlamaya ve sorunlarına çözüm üretmeye çalışan araştırmacılara ve genel manada topluma hitap etmektedir. Her biri değerli bir alanda değerlendirme yapan yazarlar, pandemi döneminin temel sorunu olan, ancak sadece pandemi ile sınırlı kalmayacak kıymetli analizler sunmaktadırlar.

Pandemi bugün çok tartışılan bir sorun alanı olmakla birlikte toplumların karşı karşıya kaldıkları devasa yangınlar, depremler, sel ve toprak kayması gibi felaketler insanlığı derinden etkilemeye devam etmektedir. Bu dönemde insanlık, Maslow'un en alt seviyede gördüğü bedensel-fizyolojik ihtiyaçları bile karşılamakta güçlük çekmektedir ve ciddi bir meydan okumayla karşı karşıyadır. Çevresel ve doğal felaketlere insan eliyle eklenen göç, savaş ve insan hakları ihlalleri gibi alanları da dikkate ekleyince siyaset bilimi ve kamu yönetiminin ilgi duyması gereken alanların ne kadar yaygınlaştığı kolayca tespit edilebilir. Gıda alanı başta olmak üzere tüm ihtiyaç kategorilerinde krizler baş göstermektedir. Ulusal sorunların bölgesel ve küresel etkenlerle derinleşmesi, etkilerin geometrik olarak artması olayı çok daha vahim hale getirmektedir. Tedarikçilerin tüm dünyaya yayıldığı bir dönemde üretim süreçleri aksamakta, en basit bir parçanın eksik olduğu bir üretim zinciri tamamlanamamaktadır. Bu süreçte içe kapanmak, sınırları yükseltmek çözüm olmadığı gibi her alanda kendi-kendine yeten bir ülke olmak da zor görünmektedir.

Okuyucuların dikkatine sunulan bu çalışma bu konuları, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası boyutlara giden çizgide

ele almaktadır. Pandemi tüm dünyaya yeni şartlar dayatmakta olması nedeniyle siyasal sistemlerin yapmaları gereken şeyin içe kapanmak değil, yapı ve işleyişlerini yeni döneme uyumlu hale getirmek olduğu ortaya konulmaktadır. Böylece tüm kamu politikası bileşenleri bakımlarından öneriler getirmektedir. Alanda yeni bir tartışma başlatması beklenen bu çalışmanın okuyucu ile buluşmasında katkı sağlayan kıymetli yazarlarımızı ve Çizgi yayınevi sahibi Sayın Ömer Arlı'yı tebrik eder, teşekkürlerimizi sunarız. Konu ne kadar fazla tartışılırsa o kadar fazla alternatif üretilecek.

11.08.2022

Prof. Dr. Önder KUTLU ve Dr. Emrah ATAR

ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE COVID-19: REALİZM ve KÜRESEL SALGIN

Doktor Adayı Hamdullah BAYCAR
Dr. Öğretim Üyesi Emrah ATAR

Giriş

2019'un son günlerinde farkına varılan ve günümüz itibariyle 6,3 milyon insanın hayatına mal olan sosyal hayatı okulları kapattıracak kadar etkileyen COVİD-19 salgını, birçok bilim alanının konusu olduğu gibi Uluslararası İlişkilerinde konusu oldu.[1] Uluslararası İlişkiler disiplinin gerek geleneksel gerekse de modern teorileri COVİD-19 salgınını anlamlandırmaya çalışarak çeşitli teorilerce uluslararası ilişkilerin aktörleri sayılan devletler, örgütler ve hatta bireylerin bu salgına karşı tepkilerini açıklamışlardır.

Bu çalışma bu anlamda uluslararası ilişkiler teorilerinden realizmin COVİD-19 salgınını nasıl açıkladığını gösterecektir. Teoriler genel olarak olayları görme biçimini belirleyen gözlükler olarak tanındığı için her bir teori kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturmaktadır.[2] Bu bağlamda COVİD-19'un re-

[*] Exeter Üniversitesi
[**] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

[1] Sara E Davies ve Clare Wenham, "Why the COVID-19 Response Needs International Relations", *International Affairs* 96, sy 5 (01 Eylül 2020): 1227-51, https://doi.org/10.1093/ia/iiaa135; "WHO: Africa Not Ready for Imminent Third Wave – Latest Updates", TRT World, 03 Haziran 2021, https://www.trtworld.com/life/who-africa-not-ready-for-imminent-third-wave-latest-updates-47212.

[2] Timothy Dunne, Milja Kurki, ve Steve Smith, ed., *International relations theories: discipline and diversity*, Third edition (Oxford: Oxford University Press, 2013).

gibi terimlerle de bunu popülize etmişlerdir. Her ne kadar bu bağlamda insanların devletlerden beklentisi artmışsa da salgın süresince devletlerin birbirine yaptığı yardımlar, uluslararası örgütlerin üstlendiği rol (gerek bilgi paylaşımı gerekse de yardımlarda) sadece realist paradigma ile açıklanması zordur. Bütün bunları düşünecek olursak salgın realistlerin gösterdiği gibi realizmin açık zaferi olmaktan uzaktır. Nitekim her ne kadar bu çalışmanın konusu değilse de başka çalışmalar sermayenin zaferi ve sınıflar arasındaki ciddi etkilenme farkı olduğundan Marxismin zaferi, cinsiyet eşitsizliği ve okulların kapanması gibi nedenlerden dolayı kadınların dexavantajlı duruma düşmelerinden dolayı Feminist okulun sistem okumasını hâkli çıkarmaktadır. Liberalizm'de gerek Covax gerekse de diğer uluslararası girişimlerin varlığıyla en az realistler kadar hâkli çıktığını savunmuştur.

Kaynakça

Al- Farsi, Faisal Khalifa. "(Realism and International Relations) Evaluating the Brought Back of Political Realism During the Corona virus (Covid-19)". Muscat: Sultan Qaboos University College of Economics and Political Sciences Political Science Department, 19 Mayıs 2020.

Alhammadi, Abdullah. "The Neorealism and Neoliberalism behind International Relations during Covid-19". *World Affairs* 185, sy 1 (Mart 2022): 147-75. https://doi.org/10.1177/00438200211065128.

Allison, Graham. "The Thucydides Trap". *Foreign Policy* (blog), 09 Temmuz 2017. https://foreignpolicy.com/2017/06/09/the-thucydides-trap/.

Antunes, Sandrina, ve Isabel Camisão. *International Relations Theory*. Editör Stephen McGlinchey, Rosie Walters, ve Christian Scheinpflug. Bristol: E-International Relations, 2017. https://open.umn.edu/opentextbooks/BookDetail.aspx?bookId=544.

Babones, Salvatore. "Yes, Blame WHO for Its Disastrous Coronavirus Response". *Foreign Policy* (blog), 27 Mayıs 2020. https://foreignpolicy.com/2020/05/27/who-health-china-coronavirus-tedros/.

Basrur, Rajesh, ve Frederick Kliem. "Covid-19 and International Cooperation: IR Paradigms at Odds". *SN Social Sciences* 1, sy 1 (Ocak 2021): 7. https://doi.org/10.1007/s43545-020-00006-4.

Braw, Elisabeth. "The EU Is Abandoning Italy in Its Hour of Need". *Foreign Policy* (blog), 14 Mart 2020. https://foreignpolicy.com/2020/03/14/coronavirus-eu-abandoning-italy-china-aid/.

Busby, Joshua. "What International Relations Tells Us about COVID-19". E-International Relations, 26 Nisan 2020. https://www.e-ir.info/2020/04/26/what-international-relations-tells-us-about-covid-19/.

Choi, Seong Hyeon. "How the Pandemic Undermined US Hegemony in Asia-Pacific: The COVID-19 Vaccine War and the South China Sea". Atlas Institute for International Affairs, 04 Şubat 2021. https://www.internationalaffairshouse.org/how-the-pandemic-undermined-us-hegemony-in-asia-pacific-the-covid-19-vaccine-war-and-the-south-china-sea/.

BBC News. "Covid: WHO Says 'extremely Unlikely' Virus Leaked from Lab in China", 09 Şubat 2021, blm. China. https://www.bbc.com/news/world-asia-china-55996728.

Davies, Sara E, ve Clare Wenham. "Why the COVID-19 Response Needs International Relations". *International Affairs* 96, sy 5 (01 Eylül 2020): 1227-51. https://doi.org/10.1093/ia/iiaa135.

Donnelly, Jack. *Realism and international relations*. Themes in international relations. Cambridge [England] ; New York: Cambridge University Press, 2000.

Dunne, Timothy, Milja Kurki, ve Steve Smith, ed. *International relations theories: discipline and diversity*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Fareedi, Gazala. "Challenges to the Realist Perspective During the Coronavirus Pandemic". *E-International Relations* (blog), 06 Mayıs 2020. https://www.e-ir.info/2020/05/06/opinion-challenges-to-the-realist-perspective-during-the-coronavirus-pandemic/.

Fay, Timothy. "Applying Classical Realism, Institutional Liberalism and Normative Theory to the Development and Distribution of a COVID-19 Vaccine". *Gettysburg Social Sciences Review* 5, sy 1 (2021): 200-216.

Jackson, Robert H., ve Georg Sørensen. *Introduction to international relations: theories and approaches*. Fifth edition. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Kavalski, Emilian, ve Nicholas Ross Smith. "Epidemics and the real Thucydides Trap | Global Policy Journal". Global Policy, 26 Şubat 2020. https://www.globalpolicyjournal.com/blog/26/02/2020/epidemics-and-real-thucydides-trap.

Khan, Ameer Abdullah, ve Shaheen Akhtar. "COVID-19 Pandemic: A Lost Opportunity for International Cooperation?" *ournal of Security and Strategic Analyses* 7, sy 2 (2021): 43-64.

Kliem, Frederick. "Realism and the Coronavirus Crisis". *E-International Relations* (blog), 11 Nisan 2020. https://www.e-ir.info/2020/04/11/opinion-realism-and-the-coronavirus-crisis/.

Lamola, M. John. "Thomas Hobbes in the Time of Coronavirus". *Social Epistemology Review and Reply Collective* 9, sy 4 (2020): 72-75.

Lindaman, Dana, ve Jérôme Viala-Gaudefroy. "Donald Trump's 'Chinese Virus': The Politics of Naming". The Conversation, 21 Nisan 2020. http://theconversation.com/donald-trumps-chinese-virus-the-politics-of-naming-136796.

Mackie, Chris. "Thucydides and the Plague of Athens - What It Can Teach Us Now". The Conversation, 20 Mart 2020. http://theconversation.com/thucydides-and-the-plague-of-athens-what-it-can-teach-us-now-133155.

McKeown, Timothy. "Neorealism". Oxford University Press, 28 Nisan 2014. https://doi.org/10.1093/obo/9780199743292-0037.

Nabipour, Pourya. "Corona Pandemic: Realism Limitation in Solving 21st Century Security Threats and the Need for New Ap". Tehran Times, 15 Şubat 2021. https://www.tehrantimes.com/news/458123/Corona-pandemic-Realism-limitation-in-solving-21st-century-security.

Nicholson, Dylan. "Realism and Global Pandemic". Defence Connect, 03 Nisan 2021. https://www.defenceconnect.com.au/key-enablers/5874-realism-and-pandemic.

Oliver, Christian. "Of Leviathan and lockdowns". POLITICO, 20 Nisan 2020. https://www.politico.eu/article/thomas-hobbesof-philosophy-coronavirus-leviathan-and-lockdowns/.

Peters, Michael A., Benjamin Green, Chunxiao Mou, Stephanie Hollings, Moses Oladele Ogunniran, Fazal Rizvi, Sharon Rider, ve Rob Tierney. "US–China Rivalry and 'Thucydides' Trap': Why This Is a Misleading Account". *Educational Philosophy and Theory*, 10 Ağustos 2020, 1-12. https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1799739.

Migration and Home Affairs - European Commission. "Temporary Reintroduction of Border Control". Erişim 08 Haziran 2021. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en.

Thomas, Phil. "Trump Demands 'reparations' from China over Covid". The Independent, 06 Haziran 2021. https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-speech-china-covid-reparations-b1860402.html.

Waltz, Kenneth N. *Theory of international politics*. Addison-Wesley series in political science. Reading, Mass: Addison-Wesley Pub. Co, 1979.

Waltz, Kenneth Neal. *Man, the State and War: A Theoretical Analysis*. Reprint. New York: Columbia Univ. Press, 1992.

TRT World. "WHO: Africa Not Ready for Imminent Third Wave – Latest Updates", 03 Haziran 2021. https://www.trtworld.com/life/who-africa-not-ready-for-imminent-third-wave-latest-updates-47212.

Yongding, Yu, ve Kevin Gallagher. "Covid-19 and the Thucydides Trap". The Asset, 27 Nisan 2020. https://www.theasset.com/viewpoint/40267/covid-19-and-the-thucydides-trap.